

Project funded by
EUROPEAN UNION

Common borders. Common solutions.

ATIK, ÇÖP ve ÇEVRENİN KORUNMASI

Common borders. Common solutions.

“Göğü Allah yükseltti ve mizanı O koydu, sakın dengeyi bozmayınız!” buyurur.
(Rahmân, 7-8)

“...Yol üzerinde namaz kılmaktan ve oralara konaklamaktan sakının! Çünkü oralar yılanların ve yırtıcı hayvanların geçtiği yerlerdir. Yol üstüne abdest bozmaktan da sakının! Zira bu tür davranışlar kişiyi lânete mâruz bırakacak kabalıklardır.” (Ahmed, III, 305; 381)

“Kıyamet kopuyor olsa ve birinizin elinde bir fidan bulursa, kıyamet kopmadan onu dikebilirse bunu hemen yapsın!” (Ahmed, III, 191, 183)

“Kim bir sidre ağacını (lüzumsuz yere) keserse, Allah onun başını cehenneme uzatır.”
(Ebû Dâvûd, Edeb, 158-159/5239)

“Allah’ın buyruklarını umursamayan şu insanların yaptığı hatalar yüzünden karada ve denizde fesat ortaya çıktı, nizam bozuldu. Doğru yola ve isabetli tutuma dönsünler diye Allah, yaptıklarının bazı kötü neticelerini onlara tattırır.” (Rûm, 41)

Common borders. Common solutions.

**HANGİ
ÇEVREDE
YAŞAMAK
İSTERSİNİZ?**

**BURASI DA
YABANCISI
OLMADIĞIMIZ
BİR YER**

**ÇEVREMİZİ TEMİZ
TUTARAK BÖYLE
BİR DÜNYA
YARATAMAZ
MIYIZ?**

**BU
GÖRÜNTÜDEN
MEMNUN
OLACAK HIÇ
KİMSE YOKTUR**

ÇOK MU ZOR ?

**ÇÖPLERİ
TEMİZLEMEK
KİRLETMEKTEN
DAHA ZORDUR**

YAŞADIĞIMIZ ÇEVREDE NEDEN DAHA FAZLA ATIK VE ÇÖP GÖRÜYÖRÜZ?

- Doğduğumuz andan itibaren canlı ve cansız varlıklardan oluşan bir çevrede yaşıyoruz.
- Hayatımız çevremizdeki bu kaynakları tüketerek geçiyor.
- Nüfusunun az olduğu dönemlerde tabiatın nimetleri toplumun beslenmesi ve istihdamı için yeterliydi.
- Nüfus artışı, teknolojinin ilerlemesi, belirli alanlarda sanayi tesislerinin yoğunlaşması, iş bulmak için büyük şehirlere göç belirli bölgelerde tüketimi de arttırmıştır.

- Tarımda yaşanan üretim ve pazarlama sorunları, tarlaların yapılaşmaya açılması, çiftçi sayısının azalması, üretimi arttırmak ve bu amaçla gerekli teşvikleri sağlamak yerine ithalata izin verilmesi, ülkemizi daha az üretip daha fazla tüketen bir toplum haline getirmiştir.
- Bu da çevre-insan ilişkilerinde “ölçü” ve “denge”yi kaçırmış, tabiatın rahatsızlanmasına neden olmuştur.

Kendi kendimize soralım !!!

- Orman alanlarımız arttı mı?

Artmalıydı, zira daha fazla oksijene, daha fazla oduna ve daha fazla orman canlısının korunmasına ihtiyaç var.

- Tarlalarımız arttı mı?

Hayır. Miras yoluyla bölündü, fabrika oldu, apartman oldu.

- Su havzalarını koruyabiliyor muyuz?

Hayır. Arazi kalmayınca dere yataklarına bina yapıyoruz. İlk selde can ve mal kaybına uğruyoruz. Tabiat kendi malını geri alıyor.

- Çocuklarımıza miras bırakmamız gereken çevreyi koruyabiliyor muyuz?

Hayır. Ağaç kesmek, tarla yakmak, orman tahribatı, gelişigüzel tarımsal ilaç ve gübre kullanmak, çöpleri gelişi güzel bırakmak gibi uygulamalarla tahribata bireysel katkı sağlıyoruz.

Project funded by
EUROPEAN UNION

Common borders. Common solutions.

Nasıl kirletiyoruz?

KAYNAKLAR

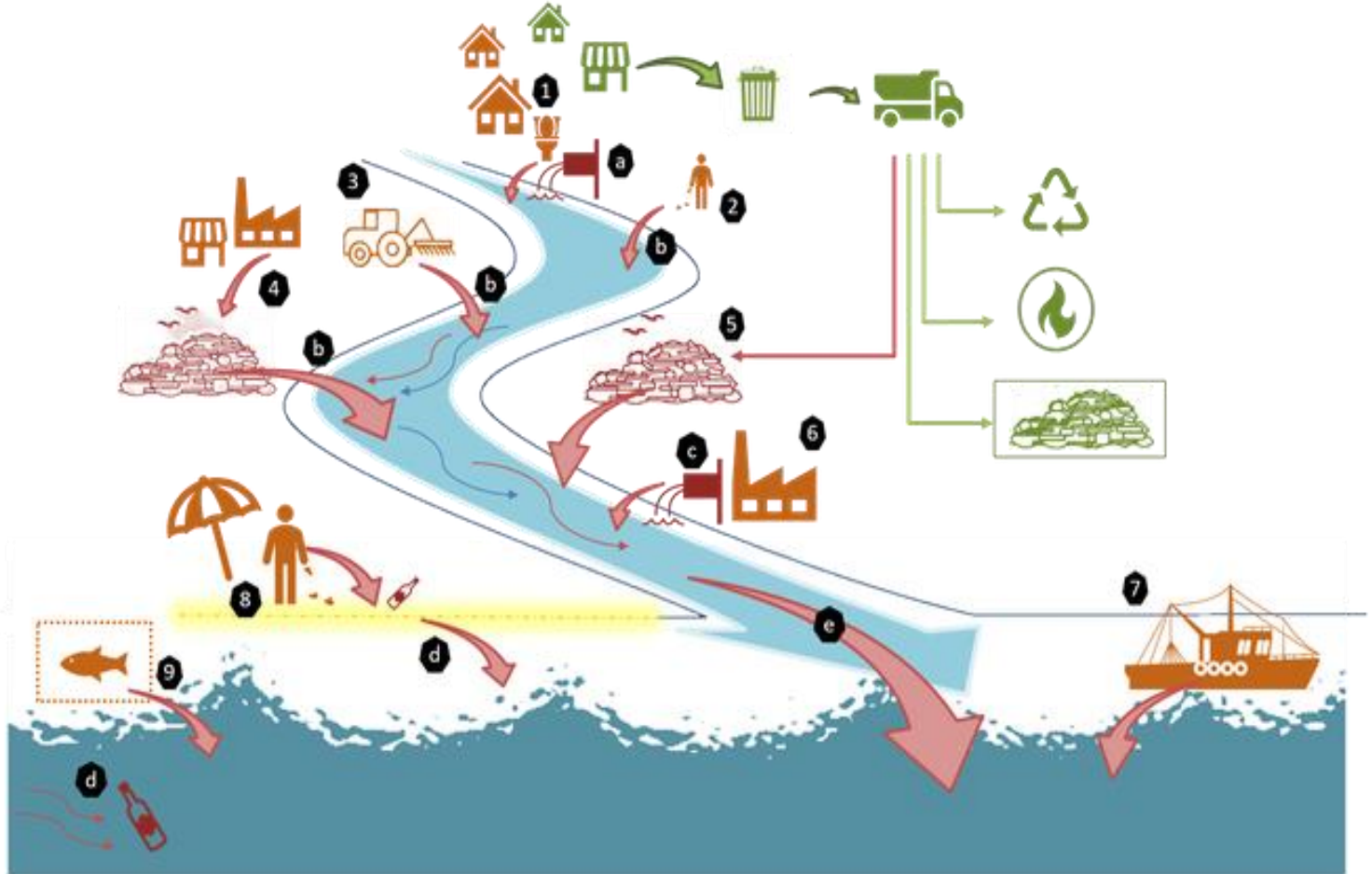
- Evler/Tuvalet-1
- Tüketici/çöp-2
- Tarım-3
- Yasadışı çöp atma-4
- Arazi dolgusu-5
- Endüstri-6
- Avcılık ve gemicilik-7
- Turizm ve rekreasyon-8
- Balık yetiştiriciliği-9

GİRİŞ YOLLARI

- Belediyeler- a
- Rüzgar ve yüzey akışları- b
- Endüstri tesisleri- c
- Akıntı ve gelgitler -d
- Nehirler - e

BERTARAF YÖNTEMLERİ

- Toplama
- Geri dönüşüm
- Yakma
- Düzenli depolama

Atık nedir? Çöp nedir?

- Üretim ve tüketim faaliyetleri sonrasında oluşan ve doğaya bırakılması insan ve çevre sağlığına zarar verecek türdeki maddelere “atık” denir.
- Geri dönüştürülemez ve hiçbir şekilde yeniden kullanılamayacak olanlar “çöp” olarak nitelendirilir.
- GELİŞMİŞ ÜLKELERE GÖRE ÜLKEMİZDE ÇÖP ORANI DAHA YÜKSEKTİR.

Diğer bir ifade ile ekonomik olarak yararlanacağımız önemli düzeyde atığı çöp olarak bertaraf etmeye çalışıyoruz.

ATIKLAR

- Evsel,
- Tıbbi,
- Endüstriyel,
- Tarımsal ve
- Bahçe atıkları

Sağlık kurumlarından, sanayi ve diğer üretim tesislerinden çıkan insan ve çevre sağlığına zarar veren çeşitli kimyasallar, enjektörler, radyoaktif maddeler gibi olanlar da “TEHLİKELİ ATIKLAR” dır.

ÇÖPLER

- Kağıt (ambalaj malzemeleri, kırtasiye ürünleri, sigara izmaritleri, vb)
- Cam (şişe, mutfak malzemeleri)
- Plastik ve petrol ürünleri mamülleri (tek kullanımlık bardak, sıvı şişeleri, pipet, mutfak eşyaları, otomobil lastikleri),
- Metal (meşrubat kutuları, beyaz eşya),
- Ağaç (doğal ağaç parçaları, ahşap ürünler).

Çöpün Kaynağı nedir?

- Gezegeneimizin yaklaşık % 70'i, okyanuslarla kaplıdır ve deniz çöprü hemen hemen her yerde bulunabilir.
- Deniz çöprü, özellikle de plastikler, yalnızca denizlerimizin ve kıyılarımızın sağlığı için değil, aynı zamanda ekonomimiz ve toplumlarımız için de tehdit oluşturur.
- Deniz çöpünün çoğu, kara etkinlikleriyle ortaya çıkar.
- Çöplerin denizlerimize akmasını nasıl durdurabiliriz?
- Bu küresel deniz problemiyle mücadeleye başlamak için en iyi yer, karadır.

Project funded by
EUROPEAN UNION

Common borders. Common solutions.

KARADENİZ VE AKDENİZ'DE ÇÖPLER

Deniz Çöpü Grupları	Karadeniz (%)	Akdeniz (%)
Plastik	79,8	88,1
Cam/seramik	4,9	3,2
Metal	5,3	2,6
Kağıt/karton	4,3	2,7
İşlenmiş odun	2,6	1,2
Giysi/ tekstil	2,4	1,1
Kauçuk	0,5	1,1
Tanımsız çöpler	0,1	0,1

TRABZON- Günlük 800 bin ton çöp

Çöp çeşidi	% miktarı	ton
Plastik	3,5	9897
Cam	3,5	9897
Kağıt	3,22	8977
Karton	5,2	14577
Kül	5,8	16253
Metal	1.29	3596
Mutfak atıkları	53,1	148087
Diğer	24,2	67492

DOĞA'DA NE KADAR SÜREYLE KALİYORLAR?

CİNSİ	YOK OLMA SÜRESİ (YIL)	CİNSİ	YOK OLMA SÜRESİ (YIL)	CİNSİ	YOK OLMA SÜRESİ
Strafor	5bin-2 Mil.	Plastik Tabak	500	Boyalı Tahta	13 yıl
Cam Şişe	4000	Pet Şişe	400	Yün Çorap	4 yıl
Plastik	1000	Deterjan	400	Kontrplak	1-3 yıl
Poliüretan(fiber , yapıştırıcı, halı tabanı, sert conta	1000	Pil	300	Sigara İzmariti	1 - 2 yıl
Telefon/Banka Kartı	1000	Alüminyum	100	İp Parçaları	3 ay - 14 ay
Kaset	100 - 1000	Çakmak	100	Bez Parçası	6 ay
Su Boruları	1000	Tahta Parçaları	15	Pamuklu Kum.	1 ay - 5 ay
Balık Oltası	600	Metal meşrubat K	10	Meyve Artık.	3 ay - 6 ay
Bebek Bezi	550	Sakız	5-25	Kağıt Havlu	1 ay

ÇÖPLERİN ZARARLARI

- Saygı ve sevgi göstermemiz gereken tabiatı kirletir.
- Temizlik önce ferdi, daha sonra ailevi, toplumsal ve nihayetinde ulusal hasletimiz ve sorumluluğumuz olmalıdır.
- Cemiyet içinde her ferdin peşine bir temizlik görevlisi verilemeyeceğine göre gelişigüzel yere çöp atmamak, uygun yerlere kadar çöpümüzü taşımak asıl görevimiz olmalıdır.
- Ormana, dere ve deniz kenarına, yayla şenliklerine giderken nasıl yiyeceklerimizi taşıyorsak, sonrasında çöplerimizi de en yakın çöp kutusuna kadar taşımak büyük önem taşımaktadır.
- Bırakılan çöpler görüntü kirliliği yanında doğadaki diğer canlılara zarar verebilir. Cam kırıkları orman canlılarını yaralayabilir, büyüteç görevi yaparak orman yangınlarına neden olabilir, hayvanların yemek borularını tıkayarak ölümlerine yol açabilir.

ÇÖPLERİN ZARARLARI -2

- Her türlü ortama bırakılan çöpün nihai noktası denizlerimizdir. Rüzgar ve yağışlar yoluyla derelere taşınan çöpler, akarsularda kirlilik yaratır ve en sonunda denizlere ulaşır.
- Deniz ve içsularda yaşayan balıklar ve diğer su canlıları yem zannederek yedikleri bu çöpler nedeniyle hastalanıp ölebilirler.
- Denizlerde zeminde yaşayan, kalkan, dil, pisi, vatoz gibi balıklar, eklembacaklılar dibe çöken plastik poşet, muşamba gibi örtü yapan malzemelerin çoğalmasıyla hayat buldukları ortamları kaybederler.
- Zemin üzerindeki su katmanlarında yaşayan barbunya ve mezgit gibi balıklar atılan bozulmuş maddeleri yediklerinde hastalanabilir ve bunları tüketen insanların hasta olmalarına neden olabilirler.
- Daha büyük su canlıları, köpek balıkları ve yunuslar, yedikleri çöpler ve özellikle plastikler nedeniyle her yıl artan miktarlarda kıyıya gelmekte, adeta intihar etmektedirler. Kıyılarımızda bulunan yunus cesetlerinin nedeni budur.

ÇÖPLERİN ZARARLARI -3

- Çöpler nedeniyle sağlığı bozulan nehir ve deniz ortamlarında su canlıları barınamaz ve daha iyi ortamlar aramak üzere o bölgeyi terk ederler.
- Turizm faaliyetleri de çöplerden olumsuz yönde etkilenmektedir. Rüzgar ve akıntı ile taşınıp plajları dolduran çöpler ne yüzmeye gelen yerli insanımız ve turistler, ne de gemi gezisi yapanlar için sağlıklı ve cazip olamaz.
- Balıkçılar beyaz eşya eskileri, otomobil lastikleri ve kullanılmış ev eşyaları nedeniyle her av mevsimi ağ kayıplarına maruz kalmaktadır.

ÇÖPLERİN ZARARLARI -4

- Deniz ve içsularımızda plastik içeren çöpler, sentetik malzeme içeren giysi ve kumaşlar su ortamında yavaş yavaş aşınarak suya gözle görülmeyen plastik parçacıkları bırakır. Bunların sudaki miktarı arttıkça suyu süzerek alan balık ve diğer canlıların bünyesine, oradan da tüketen insana geçer.
- Dere yataklarına çöp ve hafriyat dökmek alışkanlığı ve kolaycılığı bırakılmalıdır.

Common borders. Common solutions.

DENİZ ÇÖPLERİ

- Dünyanın % 70'i okyanuslarla kaplıdır ve deniz çöpleri her yerde bulunmaktadır.
- Deniz çöpleri ve özellikle plastikler sadece deniz ve kıyılarımızın sağlığını değil ekonomileri ve toplumları da tehdit etmektedir.
- Çoğu karasal faaliyetler kaynaklıdır.
- Denizlerimize çöp akışını nasıl durdururuz?
- Küresel bu sorunun çözümü için en iyi çözüm karadan başlamaktır.

YAŞANAN TECRÜBELER

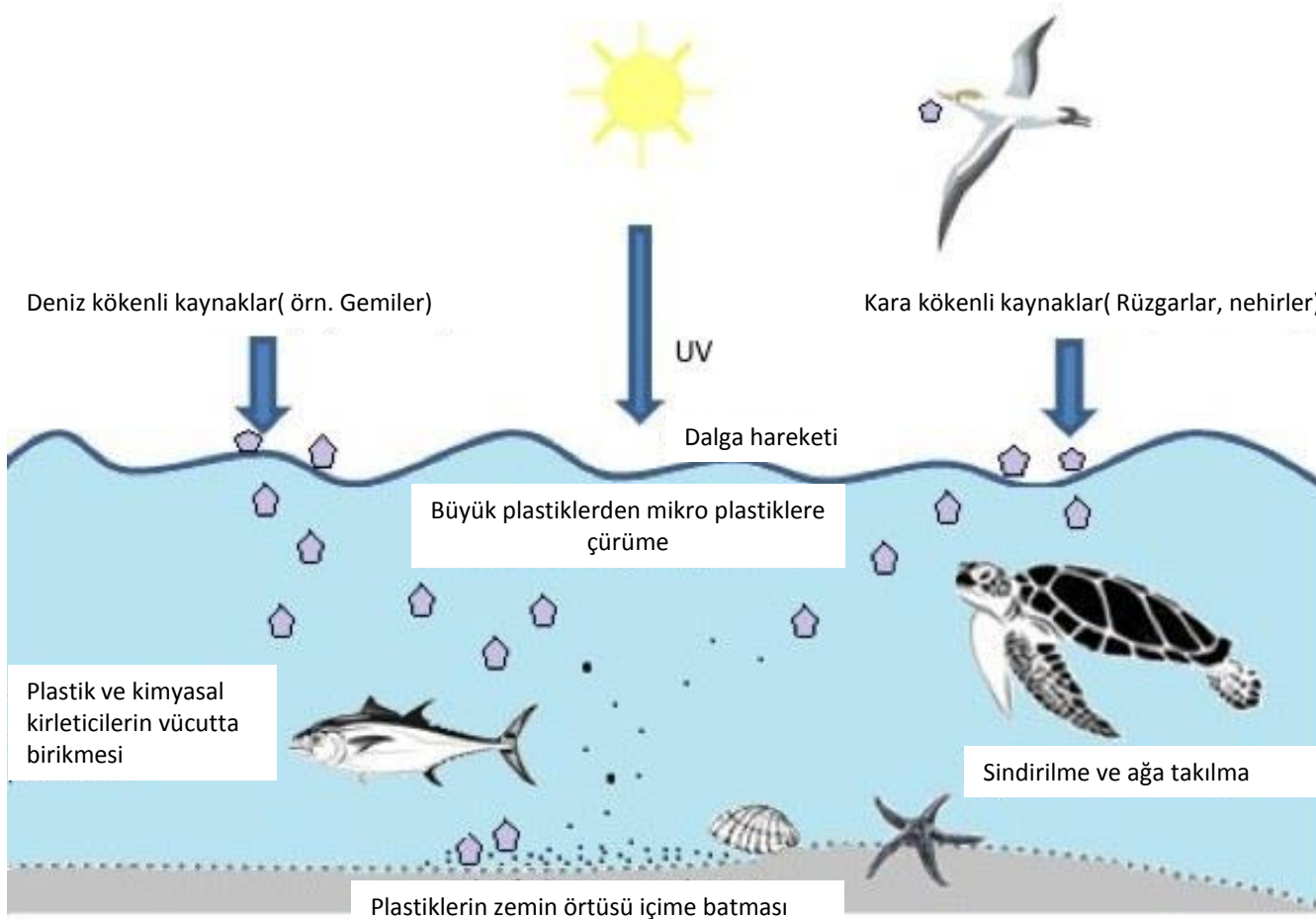
- 2007 yılında oldukça sıra dışı bir grup kazazede kuzey Fransa'da karaya çıktı.
- 15 yıllık destansı bir yolculuğu tamamlamış lastik ördeklerdi
- Ocak 1992'de Hong Kong'dan Amerika Birleşik Devletleri'ne giden bir gemi bir fırtına sırasında kargosunun bir kısmını denize düşürdü.
- Bir kısmı Avustralya ve ABD, diğer bir kısmı da Bering Boğazı ve Arktik Okyanusu'nu geçerek Grönland, İngiltere ve Kanada'da karaya çıktılar.
- 1989 yılında Rusya'nın Karadeniz kıyılarında Türk Malı plastik çöplerin karaya vurmuş olduğuna şahit olmuştuk.

- Deniz çözü, tüm deniz ekosistemine zarar verdiği derin denizlerde bile kıyılarda, su yüzeyinde, su sütununda ve deniz tabanında bulunur.
- Çöpler, açık deniz 'çöp yama' alanlarında birikmeden önce denizler ve okyanuslar boyunca uzun mesafeler boyunca taşınabilir.
- Çöp, kaybolan plastik poşetler, sigara izmaritleri ve zamanla bozulan ve küçük, mikro ve nano plastik parçacıkları haline gelen diğer eşyalar gibi birçok büyük parçadan oluşur.
- Plastik eşyalar, plastiklerin uzun ömürlülüğü nedeniyle çevrede biriken deniz çöpünün en bol, kalıcı ve zarar verici bileşenidir.

Common borders. Common solutions.

NASIL ETKİLİYOR?

Common borders. Common solutions.

ETKİ ŞEKİLLERİ

Çöpler, nehirler ve atık su boruları ya da rüzgâr yoluyla denizde son bulur. Gemi ve teknelerin çöpleri de genellikle okyanusta birikmektedir.

Büyük miktarlarda çöp ve küçük plastik parçacıklar, okyanus akıntıları tarafından bir araya getirilir. Çöpler ayrıca deniz yatağında ve sahillerde de birikir.

Deniz çöpünün yaklaşık %10'u, atılmış balıkçılık malzemesidir ve genellikle deniz hayvanlarını ve deniz kuşlarını öldürür veya yaralar.

Birçok plastik, daha küçük parçalara ayrılarak daha sonra gıda zincirine girebilir.

Dünyadaki deniz kuşu türlerinin yaklaşık %36'sının ve birçok balık türünün deniz çöprü yuttuğu kayıtlara geçmiştir.

DENİZ ÇÖPLERİNİN BOYUTU

- Her yıl yaklaşık 10 milyon ton çöp denizlere ulaşmaktadır.
- Plastikler, özellikle içecek şişeleri ve tek kullanımlık torbalar, hasar görmüş balık ağları, ipler, hijyenik pedler, tamponlar, pamuklu çubuklar, kondomlar, izmaritler, tek kullanımlık çakmaklar vb.
- Plastikler: 1950'li yıllarda yılda 1,5 milyon ton, günümüzde yıllık 280 milyon ton üretilmektedir (yaklaşık üçte biri tek kullanımlık ambalajlar olup bir yıl kadar bir süre içinde kullanıldıktan sonra atılmaktadır).
- Plastik doğada asla 'yok olmaz' ve çevrede, özellikle de okyanuslarda birikir. Güneş ışığı, tuzlu su ve dalgalar, plastikleri daha da küçük parçalara ayırır.
- Denizlerde bulunan bütün mikroplastikler, bu ayrılma sürecinin bir sonucu değildir. Diş macunu, kozmetik ürünler ve kişisel bakım ürünleri gibi tüketici ürünlerimizin bir kısmı, zaten mikroplastik içermektedir.
- Akıntılar, rüzgâr ve yeryüzünün dönüşüyle birleşerek, bir kısmı sadece mikronlarla (bir metrenin milyonda biri) ölçülen bu parçaları toplar ve deveren denen alanlarda sıvı, farklı büyüklükte birikimler oluşturur. Parçaların büyüklüğüne bağlı olarak, bunlar şeffaf bir 'plastik çorbası' olarak görünebilirler.
- Kuzey Pasifik Deveranı'nın 3,5 milyon ton çöp çekerek, Birleşik Devletler'in büyüklüğünün iki katı kadar bir alanı etkilediği tahmin edilmektedir. Bazı parçalar, dünyanın en uzak bölümlerinde bile kıyıya çıkarak kumla karışmaktadır. Diğer parçalar ise gıda zincirinin parçasını oluşturur.

Doğru Bilinen Yanlışlar !!!

- Akan su kir tutmaz gibi atasözleri, suyun akması gerektiğini, durgun suyun bozulacağını bildirir. Her türlü atığın derelere ve denizlere bırakılmasının bu atasözünü kesin olarak ilgisi yoktur.
- Çocuklarımıza ve torunlarımız sağlıklı bir çevre bırakmak için çöplerimizi uygun bir şekilde ayırmalı, saklamalı, çöp kutularına atmalı, yerel yönetimlerin çöp toplama programlarına uymalı, bir aksaklık olursa yetkilileri uyarmak bireysel görev ve sorumluluğumuz olmalıdır.

Ne yapmalıyız?

- Çöpü kaynağında ayrıştırmalıyız (Kağıt, cam, metal, plastik)
- Bağlı olduğumuz belediyelerin daha iyi bir çöp, ayrıştırılmış çöp toplama sistemi getirmesini sağlamalıyız.
- Evde, okulda, camide, kahvede, her ortamda uyarma, eğitim ve çöp atmaktan caydırma eğitimi vermeliyiz.
- Yemek ve bahçe artıkları, bir çukurda “kompost” olarak çürütmek yoluyla bahçelerde gübre olarak kullanılabilir.
- Gelecek nesillere sağlıklı bir çevre bırakmak için çöplerimizi uygun bir şekilde ayırmalı, saklamalı, çöp kutularına atmalı, yerel yönetimlerin çöp toplama programlarına uymalı, bir aksaklık olursa yetkilileri uyarmak bireysel görev ve sorumluluğumuz olmalıdır.
- Farklı kapasitelerde yerel çöp ayrıştırma ve geri dönüşüm tesisleri kurulmalıdır. Böylelikle iş alanları da yaratılabilir.

SONSÖZ

- Çevre ve insan birbirini tamamlayan iki unsurdur. İnsansız bir çevre tek başına nasıl bir anlam ifade etmez.
- Çevresi yok olmuş bir insanın da yaşama şansı kalmamış demektir.
- Bu kadar iç içe olan bu iki kavram arasındaki ilişki maalesef hiç günümüzde olduğu kadar kopma noktasına gelmemiştir.
- İşte fert ve toplum olarak, dünyanın bu çağrısına cevap vermeyi, gelecek nesillere daha güzel, sağlıklı ve yaşanabilir bir çevre bırakmayı kendimize görev bilmeliyiz.
- Yüce yaratımızın harika bir sanat eseri olarak yarattıktan sonra imarını şuur sahibi kulları olan bizlere emanet ettiği hem beşiğimiz, hem döşegimiz ve hem de mescit ve mabedimiz olan dünyamızı layık olduğu şekilde korumalıyız.